

Boekbesprekingen

Dr. M. de Vroede c.s. *Bijdragen tot de geschiedenis van het pedagogisch onderwijs in België in de 19de en 20ste eeuw.* Deel 1 *De periodieken 1817-1878*, Deel 2 *De periodieken 1878-1895*, Gent-Leuven 1973, 1974, 658 en 764 blz.

Men kan constateren dat het onderwijs binnen het Nederlandse taalgebied noch in de cultuurgeschiedenis, noch in de sociale geschiedenis de plaats heeft gekregen die het toekomt. Dat geldt zeker voor de uitgave van bronnen, die zijn op de vingers van een hand te tellen. Het is dan ook niet genoeg te waarderen, dat de universiteiten van Gent en Leuven het initiatief genomen hebben tot het opstellen van een bibliografie van Frans- en Nederlandstalige pedagogische periodieken, waarvan de eerste twee delen onder de leiding van Prof. De Vroede zijn verschenen. Het begin, 1817, is ontleend aan de aanvangsdatum van de eerste publikaties van de universiteiten van Gent, Luik en Leuven. Het eind van het eerste deel, 1878, luidt de nieuwe tijd in: dan komt er een minister voor Openbaar Onderwijs en kort daarop een L.O. wet, een leerplan en . . . de schoolstrijd. Het tweede deel loopt tot 1895 met de nieuwe wet op het L.O. Een volgend, laatste (?) deel zal de tijd tot 1914 omvatten. Deze begrenzingen betekenen niet, dat de behandeling van de tijdschriften wordt onderbroken: deze loopt gewoon door. In het eerste deel vinden we dan ook, om een voorbeeld te noemen, het verslag van de jaarlijkse prijsuitdeling van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten te Antwerpen van 1824 tot heden. De samenstellers hebben de term 'pedagogisch onderwijs' ruim opgevat: ook allerlei agogische verschijnselen met betrekking tot volwassenen, jeugdigen en kinderen, schoolse en buitenschoolse vallen er onder, evenals problemen in verband met de inspectie, het socio-

culturele vormingswerk of de zorg voor gehandicapten. Ze hebben niet opgenomen tijdschriften en almanakken van de leerlingen of studenten zelf. Dit is begrijpelijk om meer dan een reden, maar een dergelijke uitgave is wel noodzakelijk. Ook de noordnederlandse Nieuwe Bijdragen die van 1815-1830 tevens betrekking hadden op België (en na 1830 gewoon doorliepen voor Noord-Nederland alleen) vallen er buiten, zonder veel schade overigens want het tijdschrift is algemeen bekend en toegankelijk. De bewerkers geven van elk opgenomen tijdschrift naast de gewone gegevens die zeer uitvoerig zijn, een karakteristiek van het geheel. Dit is zonder meer goed en volledig geschied: ieder die weet welk een tijdrovend werk dit is en hoe moeilijk in kort bestek een goede typering te geven, kan de bewerkers alleen maar gelukwensen. Een steekproef op verschillende punten maakt duidelijk dat het geheel een uitstekende introductie vormt tot de ontwikkeling van het pedagogisch leven in België, het onderwijsbeleid, de onderwijsorganisatie, de schoolpolitiek en de didactiek. Een naam- en een zaakregister sluiten het geheel, dat van uitvoerige voetnoten is voorzien af. Een enkele opmerking: in de toelichting op toen ter tijd geldende onderwijskundige begrippen mis ik wel eens wat: zo geeft een term als 'intuïtief onderwijs' zonder uitleg reden tot misvatting.

Als, naar we verwachten, binnenkort ook in Noord-Nederland het begin gemaakt wordt met een gelijksoortige uitgave, kan de Belgische hiervoor model staan.

N. F. Noordam

Raat, J.: *De Inrichting van het Voortgezet Onderwijs*, Groningen 1975, 201 pag., f 12,50, ISBN 99 01 737 439.

Deze publicatie is met recht een praktijkresultaat, ontstaan uit de collegedictaten van de schrijver die docent is aan de lerarenopleiding van de V.U. Aan een lezerspubliek van studenten, leraren, ouders en leerlingen wordt informatie en inzicht geboden m.b.t. de inrichting en ontwikkeling van het voortgezet onderwijs. Als secundaire maar interessante doelstelling wil de schrijver een bijdrage leveren tot wat hij noemt 'een onderwijskunde-ten-behoeve-van-de-lerarenopleiding'. Men kan zich voorstellen dat de tweede doelstelling veel discussieën en conflictstof bevat over noodzaak, inhoud en vorm van zulk een onderwijskunde. In het kader van een recensie

kan de aandacht zich echter beter richten op Raat's hoofddoel.

De vraag: draagt dit geschrift bij tot meer kennis van en inzicht in het voortgezet onderwijs, kan zeer zeker bevestigend beantwoord worden.

In een tiental hoofdstukken worden op deskundige wijze onderwerpen besproken zoals de wet op het V.O., de diverse schooltypen, het brugjaar, het L.B.O., scholengemeenschappen, de middenschool, het vormingswerk, onderwijs in de microsfeer, philosophy of education, e.d.

De schrijver is zich uiteraard bewust geweest dat elk

onderwerp op zich een apart boek verdiende; hij heeft zich veel beperkingen moeten opleggen maar is er goed in geslaagd van bovengenoemde aspecten van het voortgezet onderwijs een overzicht te bieden dat vooral bruikbaar zal zijn voor (aanstaande) leraren. Deze bruikbaarheid wordt nog verhoogd door een relatief uit-

gebreide literatuurlijst. Collega Raat verdient onze dank en waardering voor het in één boek bij elkaar brengen van veel informatie over de inrichting van het voortgezet onderwijs.

J. H. G. I. Giesbers

L. W. Nauta (red.) – *Het neopositivisme in de sociale wetenschappen*. Analyse, kritiek, alternatieven. Van Gennep Amsterdam, 1975, f 35,—, ISBN 90 6012 229 1.

De in deze reader opgenomen stukken, verschenen tussen 1952 en 1972, zijn vertaald door een vertalerskollektief en worden voorafgegaan door een uitvoerige inleiding van L. Nauta. Er wordt gepoogd de controverse om het positivisme, wetenschapsfilosofisch bekeken, zo volledig mogelijk in kaart te brengen (p. 24). Zo komen o.a. voorstanders van fenomenologie, kritisch rationalisme, marxisme en hermeneutiek aan het woord.

De geselecteerde fragmenten en stukken hebben bijna allemaal betrekking op de vraag wat de konsekventies zijn van het feit dat de praxis, waar de sociale wetenschappen zich uit ontwikkeld hebben en waarbinnen zij functioneren, *tegelijktijd* (althans partieel) *het objekt* van deze sociale wetenschappen vormt. De controverses in deel I en II van deze bundel zijn eigenlijk al geschiedenis (Nagel vs. Schütz, Habermas vs. Klima). De meer actuele en principiële problematiek wordt in deel III behandeld (Winch vs. Gellner, Apel e.a.).

De stukken zijn dus niet alleen thematisch met elkaar verbonden, maar sluiten veelal expliciet op elkaar aan. Deel IV, tenslotte, bestaat geheel uit een lijvig artikel van Holzkamp. De motivering hiervoor – het artikel kan dienst doen als een rekapitulatie van allerlei wetenschapsfilosofische veronderstellingen die in de loop van het boek aan de orde zijn geweest – is weinig overtuigend. Een bijdrage van een vertegenwoordiger van het sym-

bolisch interaktionisme of de ethnomethodologie of van de 'dadaïst' Paul Feyerabend zou hier niet misstaan hebben.

Met betrekking tot de vertaling kan men zich afvragen of 'Interesse' vertaald moet worden met 'belang' of op pag. 254 terecht gesproken wordt over 'Popperisme'.

De beste rekapitulatie in deze bundel is de Inleiding van Nauta zelf. De niet ingevoerde deze inleiding overigens beter kunnen waarderden lezing van de overige stukken. Dit is, om een te noemen, duidelijk het geval bij Nauta's besprekingen over theorie en praxis op pag. 44, 45: 'Men aan dit aan Winch illustreren, bij wie de theorie uitloopt op een vorm van onberefleeerde praxis, maar ook aan Holzkamp, bij wie de praxis niets anders is dan verstarde marxistische theorie. Wordt bij de één een zich verzelfstandigende, taal-analytische filosofie te hulp geroepen zodat de politiek buiten de deur blijft, bij de ander overbodig te maken'.

Deze bundel is ongetwijfeld een aanwinst voor universitaire sociaalwetenschappelijke opleidingen.

B. Spiecker

Mededelingen

Themanummer 'Leren denken anno 1975'

Indien men belangstelling heeft voor dit themanummer, voor het gebruik ervan in het onderwijs, kan men de uitgever losse nummers bestellen, tegen de normale prijs.

De aflevering van het septembernummer over de Minikursus- en een aantal exemplaren voorradig.

Onderwijsresearchdagen 1976

Als gevolg op de Onderwijsresearchdagen in Amsterdam (1974) en Enschede (1975) organiseert de Werkgroep Onderwijsresearch voor 1976 twee Onderwijsresearchdagen in Groningen. Plaats: Akademiegebouw, R.U.; data: 14 en 15 april 1976.

Doel van de researchdagen is: door uitwisseling van ideeën over en resultaten van recent onderzoek van onderwijs, de kwaliteit van toekomstig onderzoek te verbeteren.

Voor inlichtingen omtrent deelname, aanmelding en het leveren van een bijdrage neme men zo spoedig mogelijk contact op met: ORD'76, R.I.O.N., Westersingel 19, Groningen. Tel.: 050 - 114909.

Didacta 1976

De 14e Didacta, Europäische Lehrmittelmesse, zal worden gehouden van 23 tot 27 maart 1976 in de Schweizer Mustermesse, te Basel. Voor nadere inlichtingen wende men zich tot het Messesekretariat 14. Didacta, c/o Schweizer Mustermesse, Postfach, CH-4021 Basel/Schweiz.

Nieuwe druk Bibliotheek- en Documentatiegids/Wegwijzer Maatschappijwetenschappen

Zowel van de Bibliotheek- en Documentatiegids als van de Wegwijzer Maatschappijwetenschappen zal binnenkort een nieuwe druk verschijnen. Voor 1 november zullen alle vragenlijsten zijn verzonden. Organisaties, instituten en bedrijven, die op die datum nog geen formulier hebben ontvangen, worden verzocht alsnog een exemplaar aan te vragen, indien zij van mening zijn, dat zij niet in de gidsen mogen ontbreken.

De opgaven over de collecties vinden uiteraard hun weerklink in de indexen. De huidige opzet van de Wegwijzer zal worden gehandhaafd. Ten aanzien van de index van de B & D-gids echter hebben de redactie bepaalde verlangens bereikt. De redactie overweegt verder de indexen zo samen te stellen dat collecties die van gering belang worden geacht, niet in de index worden opgenomen, maar dat anderzijds collecties van landelijk of regionaal belang ('sleutelcollecties') als zodanig worden gekenmerkt.

Er kunnen bibliotheken en/of documentatie-instellingen zijn, waarvan de opzet en omvang niet stroken met de 'diepte' van informatie over het bezit, waartoe het beantwoorden van alle vragen van het enquête-formulier zou leiden. In die gevallen kan men volstaan met de beantwoording van het inleidende deel en enkele vragen over het bezit e.d.

Voor inlichtingen over de samenstelling van de gidsen kan men zich wenden tot het redactiesecretariaat: Burg. Van Karnebeeklaan 19, 's-Gravenhage.

Inhoud andere tijdschriften

Pedagogisch Forum

9e jaargang, nr. 8, oktober 1975

Aan de lezers

Pedagogische categorieën van de onderwijsleersituatie IV Recht en plicht, door J. D. Imelman

Professor dr. M. J. Langeveld 70 jaar

De integratie van kleuter- en basisonderwijs II. De positie van het buitengewoon onderwijs, door B. Creemers, J. Rispens, en K. van Vilsteren

Tijdschrift voor onderwijsresearch

Pedagogische kroniek, door W. A. de Bruijn

In de marge

Boekbespreking

Ingekomen boeken

Uit andere tijdschriften

Pedagogisch Forum

9e jaargang, nr. 9, november 1975

Over de begrippen 'integratie' en 'interdisciplinair' door N. F. Noordam

De integratie van kleuter- en basisonderwijs: enige problemen nader belicht III. Aanzetten tot een nieuwe innovatie-strategie t.b.v. de ontwikkeling naar een nieuwe

basisschool, door B. Creemers, J. Rispens, en K. van Vilsteren.
Middenschool - experimenten, maar hoe?, door H. Franken, C. van Scheltinga en K. van Zwieteren
Pedagogische Kroniek, door W. A. de Bruijn
Communiqué van het Europees Samenwerkingscomité van het Katholiek onderwijs
Uit andere tijdschriften
Auteurs

Pedagogisch Forum

9e jaargang, nr. 10, december 1975

De categorie 'Ontwikkeling' in antropologisch perspectief, door M. J. Langeveld
Enkele aspecten van onderwijsplanning in ontwikkelingslanden, door K. Sietaram
Opmerkingen naar aanleiding van 'Pedagogische categorieën van de onderwijsleersituatie' van J. D. Imelman, door J. H. Schuurman en W. F. M. de Haes
Pedagogische kroniek, door W. A. de Bruijn
Boekbespreking
Ingekomen boeken
Auteurs
Nawoord van de uitgever

Tijdschrift voor Opvoedkunde

20e jaargang, nr. 6, 1974/1975

De Deense 'Folkehøjskoler' vroeger en nu, door T. Rørdam
De wetenschappelijke begeleider in het vernieuwingsproces als schakel tussen research en praktijk, door J. Herrel
De École Centrale van het Leiedepartement te Brugge, door C. C. De Keyser en F. Slabinck
Voorstel voor een nieuwe 'curriculum development' strategie en -organisatie, door R. Jaspert
Moedertaal as voertaal, veral in ontwikkelende lande, door P. A. Duminy
Kroniek Vergelijkende Opvoedkunde
Boekbesprekingen

Tijdschrift voor Orthopedagogiek

14e jaargang, nr. 10, oktober 1975

Redactioneel
Vroegtijdige onderkenning van leerstoornissen? door W. J. Bladergroen
Orthopedagogische vroegonderkenning en hulpverlening, door A. J. Wilmink
Vroegtijdige onderkenning van ordeningsproblematiek op basis van een fundamenteel gebrekkige kind-wereldrelatie, door M. E. Weijers

Lange termijn observatie door de kleuterleidster, door L. Stevens
Hulpverlening aan opvallende kleuters, door K. van Rijswijk
Organisatiepatroon nodig voor vroege signalering, een wens of noodzaak, door S. Meesters-Timmerman
Berichten

Ontvangen boeken

Bielicki I., *De Peuter. Lief en lastig* (Vom Kleinkind zum Tyrannen, 1974), De Toorts, Haarlem, 1975, f 22,50
Booij G. E., Kerstens J. G., Verkluij H. J., *Lexicon van de taalwetenschap*, Spectrum, Utrecht, 1975, f 9,90
Gerritsman J. G. M. en Smal J. A., *Grensverschuivingen in het medisch onderwijs*, Oosthoek, Scheltema en Holkema, Utrecht, 1974, f 32,50
Heller K. (Herausg.), *Stand und Planung der Bildungsberatung im In- und Ausland* (1e deel van Handbuch der Bildungsberatung), Ernst Klett Verlag, Stuttgart, 1975, DM. 39,—
Heuvel E. van den, Rood G. A. M. van, *Het schooldekanat in cijfers*; deel 1: Resultaten van een onderzoek; deel 2: Cijfers en tabellen, Nederlandse Vereniging van Schooldekanen, Leidschendam, 1975, f 6,— resp. f 15,—
Holleman J. W., Maas R. J. G., *Student moet zelf zijn loopbaan leren sturen*, Swets & Zeitlinger, Lisse, 1975, f 19,75
Hornstein W., Schefold W., Schmeiser G., Stackebrandt J., *Lernen im Jugendalter*, Ernst Klett Verlag, Stuttgart, 1975, DM. 49,—
Jacobs J., Mariman P., Neyt E., Renier P., Horeneek G. van, Wielemans W., *Van dualisme naar integratie*, Acco Uitgeverij, Leuven, 1975
Leeuwen G. van, *Om mens te zijn*, Uitgeverij Patmos, Kapellen, 1975, BFrs. 395,—/f 26,90
Lievense J., *Groiegroepen en hulpverleners*, Nationaal Centrum voor Geestelijke Volksgezondheid, Utrecht, 1975, f 4,50
Mönks F. J. en Knoers A. M. P., *Ontwikkelingspsychologie. Inleiding tot de verschillende deelgebieden*, Dekker & Van der Vegt, Nijmegen, 1975, f 32,50
Siegiers F. M. J., Haan P. M., Knoers A. M. P. (Red.), *Supervisie 1, theorie en begrippen*, (2e herziene druk) Samsom, Alphen, 1975, f 34,50
Tistaert G., *Meerkeuze vragen*, deel 1: Getallenkennis, bewerkingen, metend rekenen; deel 2: Vormleer en technieken bij vraagstukken, Wolters, Leuven, 1975, BFrs. 645,— resp. BFrs. 695,—